МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Алтай

МУ «Управление образования г. Горно-Алтайска»

МБОУ «Средняя школа № 7 им. Ю.Г. Сакашевой г. Горно-Алтайска»

РАССМОТРЕНО	СОГЛАСОВАНО	УТВЕРЖДЕНО
Руководитель МО учителей нач. классов	Методическим советом школы	Директор
Д.Н. Тазова	В.А. Бадакина	А.В. Кундыева
Протокол №1 от «26» 08 2026 г.	Протокол №1 от «27» 08 2026 г.	Приказ № 171 от «27» 08 2026 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА КУРСА ВНЕУРОЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

«Литературное чтение на родном (алтайском) языке»

для обучающихся 2-4 классов

г. Горно-Алтайск. 2026 г.

ЈАРТАМАЛ БИЧИК

Баштапкы класста алтай тилдин урокторында иштеер программа

- Россия Федерациянын ўредўлик керегинде законына (29.12.2012, №273-ФЗ.) ,
- Федерал эл-тергеелик ўредў стандарттын (06.10.2009 №373.) некелтелерине,
- РФ ӯредӯ ле билим Министерствозынын баштамы школдо тузаланатан бичиктер керегинде (31.03. 2014, № 253) приказына,
- РФ ӯредӯ ле билим Министерствозынын баштамы школдо тузаланатан бичиктердин кубулганы керегинде (31.03.2014, № 253) приказына,
- «Ю.Г. Сакашеванын адылы адалган Горно-Алтайск каланын текши орто ӯредӯлӯ 7-чи № школы» деп бюджеттеги текши ӯредӯлӯ муниципал тӧзӧмнин программазына (№ 223 от 03.08.2015г.),
- « Ю.Г. Сакашеванын адылы адалган Горно-Алтайск каланын текши орто ӯредӯлӯ 7-чи № школы» деп бюджеттеги текши ӯредӯлӯ муниципал тӧзӧмнин Уставына,
- « Ю.Г. Сакашеванын адылы адалган Горно-Алтайск каланын текши орто ӯредӯлӯ 7-чи № школы» деп бюджеттеги текши ӯредӯлӯ муниципал тӧзӧмнин ӯредӯлӯ предметле иштеер программанын положениезине келиштире ле К.К. Пиянтинованын, Н.Б. Тайборинанын «Алтай тилле иштеер программалар (1-4)» (Горно-Алтайск, 2012) деп программазы аайынча тургузылган.

Россия тергеенин ўредўлигинде јаны федерал стандарттар јӧптӧлип, ўредўде јаны некелтелер, ууламјылар кийдирилген, онон улам алтай тил ле литературанын урокторы база солынган. Федерал ўредў стандарттар эн артык јанжыгуларды улалтып, эмдиги ӧйдин јаны шўўлтелерин, текшипедагогикалык, чокым-методикалык теорияны ла таскамалды бириктирип, ўредўге кӧп солунталар экелген. Бўгўнги кўннин стандарты бир канча айалгага ајару салат: кӧгўс-кӧрўмле колбулу (личностный), предметле колбулу (предметный), текши ўредўлў эдилгелерле колбулу (метапредметный) турулталар.

Баштамы школдын алдында турган тӧс амадулар: 1-4 класстардын ўренчиктеринин граждан ла кӧгўс кӧрўминин тӧзӧлгӧзин тӧзӧп тыныдары; ўренерге керектў ишти ле бойын бойы башкарып билеринин тӧзӧлгӧзин тӧзӧӧри; ўренчиктердин кӧгўс санаазын ӧскўрери ле јакшы кылык – јанга таскадары. Тӧрӧл тили – баштамы класстардын ўренчиктерине бастыра ўредўнин тӧзӧлгӧзи, укаа – санаазына, јайалтазына ӧзўм берер ле албатызыла, јўрўмле таныжар арга.

Тӧрӧл тилин баштамы школдо ўредеринин амадулары:

- ўренчиктерди тил билимнин тӧс ондомолдорыла таныштырары ла шўўп сананарына ўредип – таскадары;
- ўренчиктердин коммуникатив билгирлерин: оос ло бичилген эрмек – куучынын јарандырары, диалог, монологло тузаланарына таскадары;
- јастыра јок бичиирине керектў билгирлер берери.

Курстын текши аайы:
Программа «Алтай тил» деп предметтин аргаларыла «Филология» ууламјынын ўредўлў тöс задачаларын бўдўрерине ууландырылган.
Тöс задачалар:
-Россияда кöп тилдер ле культуралар бой-бойлорыла колбулу, ол ок öйдö кажы ла албатынын тили – ол онын ук албаты болгонынын тöзöлгöзи деп ондомолло таныштырары;
-коммуникатив билгирлерин јарандырары;
- ўренчиктердин ич-санаазын, јакшыны, јарашты сезерине, оны баалап билерине таскадары;
-јайаан јайалталарына öзўм берери.
Программада таскамал задачалар тургузылган:
-ўренчиктердин эрмек-куучынын, шўўп билерин таскадары, тилдин эп-аргаларын куучыннын амадузына, айалгазына келиштире тузаланары;
-эрмек-куучыннын культуразын тыныдары;
Программада берилген материал балдарды шиндеерге, шўўлте эдерге, тўндештирерге, тўнейин-башказын табарга, бир темдекти шиндеп, ондомол чыгарарга, эмезе јартаарга, бир темдеги аайынча эмезе ээчиде тургузарына таскадаарынын тöзöлгöзин јеткилдейт. Онойдо ок јетирулерле иштеерге керекту билгирлер берет. Тилдин единицаларын шиндеерге, учурын јартаарга, јетируни келиштире кубултарга, јетирў эдерге јаан эмес тексттер тургузарына ўренип алар. Программа ўлекер иштер öткўрерин темдектейт. Ўлекерлер балдардын јайалталарына öзöр айалга тöзöйт.
Курстың ўредў планда јери.
Неделеде 1 час, 34 ўредў неделе, бастыра – 34 час

Личностный турулталар:

1) бойынын Төрöли, онын тўўкизи, алтай албаты учун оморкооры, баалаар ууламјыларын билери;

2) литературный чўмдемелдердин эп – аргаларынын болужыла ар бўткеннин, улустын, культуранын, кудайга бўдеринин бирлигине текши көрўмдў болуп чыдаары;

3) эстетикалык кўўнин таскадары, јурамал литературанын чўмдемелдерин угар ла эске ўренер тöзöгöзине тайанып, сезимдер таскадары;

4) бойын тудунып билер, јакшы кўўнзеер, улуска килеер, кожо санааркаар сезимин темиктирер;

5) öскö улустын кўўн – санаазын, тўўкизин, культуразын тоорына ўренери, башка укту улусла тен – тай јўрери;

6) школдын јўрўминин, ömölигинин ортодо иштеер темигўлер алары;

7) ўредўге ууламјылаары;

8) блааш – тартышту учуралда эп таап билери, литературный чүмдемелдин геройынын керегин ле бойынын керегин түндеп билери;

9) чүмдемел ишле јилбиркеери, су – кадык јүрүмге ууламјы алары.

Метапредметный турулталар:

1) үредүнин амадузын тургузып, оны бодоор эп- арга бедиреерин билип алары;

2) јайаан ла бедиреер кептү иштин эп- аргаларын табары;

3) амадузына ла айалгазына келиштире үредү эдилгелерди пландап билери, артык эп- аргаларды темдектеери;

4) үредү иштин једикпестерин табары;

5) бичиктер керегинде темдек- символ эп – аргалар тузаланганы;

6)коммуникативный ла познавательный амадуларды бодоорго тилдин артык эп- аргаларын тузаланганы;

7) сөзликтерден, справочниктерден үредү јетирү табарында башка – башка эп – аргалар тузаланганы;

8) речевой айдынышты чын тургусканы;

9) түндештирү, анализ, синтез, такып көрөри, шылтак колбу деп эдилгелер эдип билери;

10) коштой кижини угуп билери, диалог тургузары;

11) кожо иштеер иште јөптөжип билери, бой – бойына темдек тургузары, бирлик амадулар тургузары;

12) блааш – тартышты эки де јанынын јилбүлерин керекке алып бодоорго белени.

Предметный турулталар:

1) литератураны телекейлик ле национальный культуранын кебери, јанжыгуларды корыыр эп- арга деп ондооры;

2) кычырарынын учуры кижинин бойынын өзүми деп ондооры. Төрөл, улус, айландыра ар - бүткен, культура, јакшы, јаман, најылык, чындык керегинде ондомолдор билип алганы;

3) тилдин текши темигүзин билери: тыныда үнле, үн чыгарбай алдында кычырары, кееркедим тексттин эн јенил эп – аргаларын билери;

4) кычырарынын башка – башка бўдўмдерин тузаланары (учурлу, талдаш, бедиреш кептў); тексттин ылгамалында туружары, геройлордын кылык – јанын баалаары;

5) танынан бойы јилбиркеп турган литератураны талдап алары, ондоорго ло толо јетирў аларга справочниктер тузаланары;

6) тексттердин ылгамалын эдери: шылтагын, төс шўўлтезин табар, текстти бөлўктерге бөлиир, бажалыктаар, тегин план тургузар, текстке јуук куучындаар;

7) башка – башка кептў тексттерле иштеп билер, билим, ўредў ле јурамал кептў чўмдемелдердин анылу башказын табар. Праактикалык кеминде бичиир тилин темиктирери (куучындаары – ондый ок текст тургузып бичиир, рассуждение – суракка бичип каруу берери, јурамал – геройдын јурамалын бичиир). Кычырганын чўмдемелге отзыв бичиир;

8) Кееркедим – јайаан келтейин темиктирери, чўмдемелге тайанып, јурукка тайанып, бойы текст тургузарын билери.

2 класс

Календарно – тематикалык пландаш

№	Тема урока	Часов
1	Болукле таныжары.	1
2	К.Тепуков Билгирдин куни.	1
3	М.В. Мундус-Эдоков. Уренчиктерге.	1
4	К.Тепуков керегинде. Мен малчынын уулы	1
5	Болукле таныжары.А.Адаров. Куски салкын.	1
6	Э.К.Тоюшев.Куран ай.	1
7	Л.В.Кокышев .Кус	1
8	Алтай албатынын кожондоры. Алкыш состор.	1
9	Табышкактар.	1
10	Чорчоктор Керик бака.	1
11	Јалку карындаштар .	1
12	Тулку ле турна	1
13	Айу ла корук.	1

14	А.О.Адаров .Албатым	1
15	П.В.Кучияк Јаны Алтай	1
16	А.Я.Ередеев Кара калаш.	1
17	Б.К.Суркашев Кыш тужет	1
18	Э.М.Палкин Тийин	1
19	К.Э.Тепуков Соок –Таадакка самара.	1
20	К.Э.Тепуков Боро уку.	1
21	И.К.Сабашкин Куулар.	1
22	К.Ч.Толосов Ирбис	1
23	К.Э.Тепуков Кундузек койонок	1
24	С.С.Суразаков Каратаев Мызайдын ийттери	1
25	К.Э.Тепуков Куштардын оштузи ле најызы	1
26	Проект «Торол јеримнин јарлу улузы»	1
27	П.Т.Самык Јас келгени.	1
28	К.Ч.Толосов Јастын темдеги	1
29	А.О.Адаров Эне Ч.А.Чунижеков Эне	1
30	А.Я.Ередеев Адарунын кожоны	1

3 класс

Календарно – тематикалык пландаш

№	Програм манын болугинин ады	Уроктын темазы	Частын тоозы	Өткўриле тен өй
		I.Кус келип јат, келип јат… (2 ч.)		
1	1.1.	К.Э.Тепуков Эјелу- сыйынду торт кызычак.	1	
2	1.2.	Ш.П.Шатинов Јаландардын устинде.	1	
		II. Калыктын оос чумделгези (8 ч.)		
3	2.1.	Сумелу тулку. Јараш муус (Алтай албатынын чорчоги)	1	
4	2.2.	Јараш муус	1	

5	2.3.	Ачап чай. (Алтай албатынын чорчоктори)	1	
6	2.4.	Јелбеген ле Оскус Уул. Уч карындаш. Чорчоктор	1	
7	2.5.	Јарым кулак. (Алтай албатынын чорчоги) Ј.Кыдыев Эр-Оркочок – эрдин бойы	1	
8	2.6.	Кеп куучын Јадаган. Ийнек ле ан.	1	
9	2.7.	Куук (ненец чорчок)	1	
10	2.8.	Јети јашту кызычак (Орус албатынын чорчоги)	1	
		III. Мен кем?(5 ч.)		
11	3.1.	Т.Шинжин Алтай. Алтайдын байы	1	
12	3.2.	Т.Шинжин Коночы. Аргымак (кеп куучын)	1	
13	3.3.	Г.П.Самаев Чече	1	
14	3.4.	Ю.М.Кыдыев Кыдырай- Боомы,	1	
15	3.5	К.Толосов Мишек ле Борбыйак	1	
		IV.Кыш (3 ч.)		
16	4.1.	А.Ередеев Аркадагы базыт	1	
17	4.2.	Ј.Кыдыев Јаны јылдын алдында С.Сартакова Јаны Јылла слерди	1	
18	4.3.	А.Я.Ередеев Сыгын .Бойысты ченеп короли.	1	
		V.Ар- буткен ле кижи (6 ч.)		
19	5.1.	Ј. Кыдыев Ан-кушту Алтайыс	1	
20	5.2.	Ј.Кыдыев Кузукчы айу.	1	
21	5.3.	Ю.М. Кыдыев Корук	1	
22	5.4.	Ю.М. Кыдыев Сумелу карга	1	
23	5.5.	С.М.Сартакова Тандак	1	
24	5.6.	И.К.Сабашкин Уурчы корук	1	
		VI.Јакшы дегени не, јаман дегени не? (2 ч.)		
25	6.1.	Б.Бедюров Беленнин кастар шыбалаганы.	1	
26	6.2.	Т.Б.Шинжин Табышту урок,И.П.Кочеев Мекеш	1	
		VII. Јас (2 ч.)		
27	7.1.	Арбанын чарактары. (Алтай чорчок)	1	
28	7.2.	Т.Шинжин Кууктин кожоны.	1	

		VIII. Телекей ле мен (3 ч.)		
29	8.1.	Назым Хикмет Аспан ла чымалы.	1	
30	8.2.	Керога Сокор ак- кийик Китахара Хакусю Айдын тунде	1	
31	8.3.	В.Беспальков Укучек	1	
		IX. Јай (3ч.)		
32	9.1.	Т.Б.Шинжин Тынду јаландар	1	
33	9.2.	Бойысты ченеп короли	1	
34	9.3.	Јайгы кычырыш	1	

4 класс

Темаларла пландаары

№ п\п	Уроктың темазы	Берилген час	Ӧдӧтӧн ӧйи
	1. Кӱски Алтайым (2ч)		
1	А.Саруева «Эрте кӱс».	1	
2	А.Ередеев «Иш керегинде сос».	1	
	2. Јаанның сӧзин јанчыкка сал (4ч)		
3	Алкыштар.	1	
4	«Ай-Мерген баатыр» (алтай калыктын чорчоги).	1	
5	Оос поэзиянын кичу жанрлары. Кеп ле укаа состор.	1	
6	Том состор, модор состор, табышкактар, тооломоштор.	1	

	Ӧскӧкалыктардыңоосчӱмделгезилетаныжадыс(4ч)		
	«Койон ненин учун ӱч эринду» (казак албатынын чӧрчӧги).	1	
	«Кудучинин шооры» (орус калыктын чорчоги).	1	
	«Тиру мечиннин буры» (јопон чорчок).	1	
)	Классma эмес кычырары. «Эркелей ле Караты каан».	1	
	3. **Кабай болгон Алтайым (8ч)**		

L	Б.Укачин «Торолим, сен кайда?».	1	
2	С.М.Сартакова «Эл-Ойын».	1	
3	Т.Н.Акулова «Чечектер успе – килинчек».	1	
4	Ю.М.Кыдыев «Эртен тура тайгада».	1	
5	Т.Б.Шинжин «Алтыннан да балу».	1	

4. **Кышкы чөрчөк (5ч)**

6	Л.Кокышев «Кыш келип јат».	1	
7	Ю.М.Кыдыев «Канатту најылар».	1	
8	А.Адаров «Кышкыда».	1	
9	К.Э.Тепуков «Коруктин кожоны».	1	
0	Бойысты ченеп короли.	1	

5. **Ол ыраак јалдарда**.(3ч)

L	Э.Я.Яимов «Јалтанбас келин» («Абијым-Тыды» деп куучыннан алган узук).	1	
2	М.В.Чевалков «Тегиннен тегин јурбе».	1	
3	Ч.А.Чунижеков «Јалы јок јалчы».	1	

6. **Јас келип јат (3ч)**

4	Б.Т.Самыков «Јас клееди».	1	
5	А.Я.Ередеев «Кулумји».	1	
6	Бойысты ченеп короли.	1	

7. **Оско талаларга айылдап (2ч)**

7	В.Ю.Драгунский «Кокырлаганын ондоор керек».	1	
8	М.М.Зощенко «Эн учурлузы».	1	

9. Јай-јаражай(6)

9	К.Э.Тепуков «Суунчи ачты эжикти».	1	
0	Л.В.Кокышев «Карабаш ла Карабайдын балыктаганы».	1	
L	Д.Маскина «Чечектер сууген кызычак».	1	
2	С.С.Суразаков «Шил кос».	1	
3	И.Шинжин «Тусту јымыртка».	1	

4	Т.Б.Шинжин «Самутай ла Јелечи».	1	